

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพนักข่าว

ก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกเข้ามาประกอบอาชีพนักข่าวไม่ว่าจะสังกัดอยู่ในองค์การสื่อมวลชนที่เป็นของรัฐ ในลักษณะของการสมัครสอบแข่งขันเพื่อรับราชการ หรือเข้าร่วมงานกับกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นองค์กรสื่อสารมวลชนที่มีเอกชนเป็นเจ้าของกิจการ ย่อมจะต้องมีพื้นฐานของปัจจัยบางประการที่เข้ามามีส่วนกำหนดทางเลือกของบุคคลผู้นั้น ส่วนปัจจัยที่จะมามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพนักข่าวในที่นี้จะเขียนอธิบายแบ่งออกตามลักษณะขององค์กร โดยเริ่มจาก

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพผู้สื่อข่าวสังกัดกรมประชาสัมพันธ์

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์คำนึงถึงปัจจัยดังต่อไปนี้ก่อนที่จะเขาจะหันเหชีวิตมารับราชการ ได้แก่

1. ภูมิหลังทางสังคม

ภูมิหลังทางสังคม หมายถึง สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของบุคคลที่ไปเก็บข้อมูลซึ่งปรากฏว่า จากการศึกษาวิจัยผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์พบว่า ในกรณีของคุณสมศักดิ์ สว่างเจริญ เป็นบุคคลที่แวดล้อมไปด้วยสมาชิกภายในครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการมาหลายรุ่นอายุคน นับตั้งแต่คุณปู่ซึ่งรับราชการเป็นนายทหารมียศถึงระดับพลโทแห่งกองทัพบก ตลอดจนญาติพี่น้องหลายคนของบิดาของคุณสมศักดิ์ก็รับราชการกันหมด จะยกเว้นก็แต่กรณีของคุณพ่อของคุณสมศักดิ์ เท่านั้นที่มีได้ประกอบอาชีพรับราชการ จึงทำให้ตัวท่านรู้สึกผิดหวังกับวิถีชีวิตของตัวเองมาก ดังนั้นจึงตั้งความหวังให้คุณสมศักดิ์หากจะประกอบอาชีพก็ต้องทำงานเป็นข้าราชการให้จงได้

นอกจากนั้นหากจะพิจารณาถึงสถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจของคุณสมศักดิ์ก็จะพบว่า มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง

ทั้งนี้คุณสมศักดิ์ สว่างเจริญ เล่าให้ฟังว่า "หลังจากสำเร็จการศึกษา

ชั้นมัธยมปลาย ที่โรงเรียนวัดไตรมิตร ทั้ง ๆ ที่ความตั้งใจจริง ๆ ของผมนั้นอยาก
จะเรียนพาณิชย์ แต่ไม่ได้เรียนเพราะตอนไปสมัครสอบที่โรงเรียนณิชยการพระนคร
มีคนไปสมัครสอบกันมาก จึงเบนเข็มมาเรียนสายสามัญแทน และหลังจากจบการศึกษา
ที่โรงเรียนวัดไตรมิตรแล้ว ก็หวังจะสมัครเข้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพราะอยาก
เรียนคณะเศรษฐศาสตร์ แต่เข้าไม่ได้เพราะเป็นปีแรกที่ต้องเอ็นทรานซ์ เมื่อเข้าไม่
ได้ก็ต้องเบนเข็มมาหางานทำ ตอนนั้นคิดว่า ต้องการหางานทำเพื่อที่จะรอสอบเอ็น
ทรานซ์ใหม่ พอดีผ่านไปที่กรมประชาสัมพันธ์ สมัยก่อนยังอยู่ที่สนามเสือป่า ก็ไปสอบ
ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็ไม่ได้คิดมาก่อนรู้อะไรอยากรับราชการ เพราะคุณพ่อพูดสอนอยู่เสมอ
ว่า ถ้าทำงานก็ขอให้รับราชการ มันเหมือนน้ำซึมบ่อทราย"¹

ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้สื่อข่าว กรมประชาสัมพันธ์
ไม่ว่าจะในกรณีของคุณสมศักดิ์ หรือ บุคคลอื่น ๆ ที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้ง
นี้ก็ได้อันปรากฏเช่นเดียวกันว่า ภูมิหลังทางสังคมของพวกเขามักจะมีสมาชิกอาวุโสใน
ครอบครัวประกอบอาชีพรับราชการอยู่ในหน่วยงานของรัฐ ณ ที่ใดที่หนึ่งอยู่แล้ว

ส่วนในกรณีของคุณปราโมช รัฐวิจิธ ก็เช่นเดียวกันกับคุณสมศักดิ์ที่ความ
รู้สึกนึกคิดของสมาชิกอาวุโสภายในครอบครัวเข้ามามีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมความ
คิดของคุณปราโมชสำหรับการเลือกอาชีพเช่นเดียวกับครอบครัวคนไทยทั้งหลาย โดย
คุณปราโมชให้สัมภาษณ์ว่า "ปัจจัยแรกที่ทำให้เข้าสู่การข่าวก็คือ เมื่อตอนที่เรียน
คณะนิเทศศาสตร์ ปีที่ 4 ก็มีโอกาสดำเนินฝึกงานกับหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ตั้งแต่นั้นมา
ก็เริ่มรู้สึกว่าจะมีความอยากที่จะทำงานนี้ เมื่อมีความอยากที่จะทำงานแล้วงาน
มันก็ค่อนข้างจะทำตายด้วย เป็นเรื่องที่ค่อนข้างตื่นเต้น มีส่วนสร้างความรับผิดชอบ
ให้กับตัวเอง ที่จริงแล้วตอนจบออกมาแรก ๆ ก็มีพรรคพวกชวนให้ไปทำงานด้าน
โฆษณา ซึ่งเงินเดือนดีมาก เราก็เคยไปช่วยทำด้วย แต่พอดีที่กรมประชาสัมพันธ์กำลัง
เปิดสอบในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของกรมอยู่พอดี ก็เลยกลายเป็นประเด็นถกเถียงกันใน

¹สัมภาษณ์ สมศักดิ์ สว่างเจริญ, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

ครอบครัวว่า ควรจะทำงานอะไรดี ๆ ใจผมอยากรับราชการอยู่แล้ว และเผอิญพ่อของผมก็ทำงานอยู่ที่นี้ด้วย ตกลงก็เลยตัดสินใจว่า ให้เข้าทำงานที่นี้ดีกว่า"²

จากกรณีของคุณปราโมชยังพบว่า มีลักษณะการสืบสายทางอาชีพมาจากบิดาของเขาด้วย เนื่องจากคุณพ่อของคุณปราโมชเองก็รับราชการอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ นอกจากนั้นยังทำงานซึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในสายงานที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ บิดาของคุณปราโมชรับราชการเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวจึงอยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้น จากการที่คุณปราโมชมีโอกาสได้คลุกคลีกับการทำงานของบิดา ตั้งแต่เล็กแต่น้อยก็น่าจะมีส่วนปลูกฝังให้คุณปราโมชมองภาพรวมของอาชีพในสายงานที่เกี่ยวข้องกับการทำข่าวว่าเป็นงานที่น่าสนใจอยู่ไม่น้อย

งานข่าวจึงมีใช้สิ่งแปลกใหม่สำหรับคุณปราโมช ถึงแม้ว่าในช่วงเวลานั้นอาชีพนี้ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักแพร่หลายก็ตาม

สำหรับกรณีของคุณณรงค์ ไกรสอนทองศรี ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากภูมิหลังทางสังคมของครอบครัวคุณณรงค์ ประกอบอาชีพรับราชการทุกคน ดังนั้นบุพการีซึ่งประกอบอาชีพเป็นอัยการเขต จึงปลูกฝังให้คุณณรงค์สนใจที่จะประกอบอาชีพเป็นข้าราชการเช่นเดียวกับบิดาและสมาชิกคนอื่น ๆ ในบ้าน

คุณณรงค์ เล่าให้ฟังว่า "หลังจากจบการศึกษาทางด้านอิเล็กทรอนิกส์จากสถาบันอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนนทบุรี ก็สอบเข้ารับราชการที่กรมประชาสัมพันธ์ ในฝ่ายช่าง เพราะคิดว่าน่าจะจะได้ทำงานตรงกับที่เรียนมา"³

บรรณาธิการข่าวประกอบเสียง ของศูนย์ช่างในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ยอมรับด้วยว่า ตอนที่คิดจะทำงานตั้งใจแต่ว่าจะรับราชการเท่านั้น "ผมคิดว่า รับราชการมีความมั่นใจได้ว่า มีความมั่นคงกว่างานเอกชนตอนนั้น แล้วครอบครัว

² สัมภาษณ์ ปราโมช รัฐวิจิตร, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

³ สัมภาษณ์ ณรงค์ ไกรสอนทองศรี, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

ของผมก็รับราชการกันทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนพ่อ หรือพี่ ๆ เพราะงานราชการสอบเข้ามา ถ้าหากเขาจะให้เรานอกกลางคันก็ต้องมีการสอบกันออกไป มันไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ที่เราจะตกงาน ไม่เหมือนอย่างงานเอกชนที่จะรับเราก็กง่าย จะปลดเราออกก็ง่ายพอกัน แล้วเราจะไปได้ความมั่นคงได้อย่างไร ผมไม่ชอบหรอกถ้าจะต้องเปลี่ยนงานกันบ่อย ๆ"⁴

ตามคำบอกเล่าของคุณณรงค์ ทำให้ทราบถึงพื้นฐานของสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวของคุณณรงค์ ที่บิดารับราชการเป็นอัยการเขตจึงทำให้สถานภาพสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ใกล้เคียงกับสมาชิกคนอื่น ๆ ของศูนย์ข่าวกรมประชาสัมพันธ์

ส่วนคุณกอบแก้ว อินจนา ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่สมาชิกในครอบครัวหวังจะให้เธอได้ทำงานรับราชการ ตามคำบอกเล่าของเธอที่ว่า "เพราะครอบครัวของพี่เชื่อว่า การรับราชการน่าจะเหมาะสมสำหรับพี่ฐานะที่ถึงแม้จะไม่ถึงขนาดเป็นพี่คนโตในบ้าน แต่ก็เหมือนเป็นคนโต ที่พ่อ-แม่ย่อมอยากให้เห็นลูกมีงานมีการที่มั่นคงจะได้เป็นหลักให้กับครอบครัวได้บ้าง คือพี่ว่าถึงแม้ลูก ๆ คนอื่นจะไม่ได้รับราชการแต่ขอให้เราซึ่งเป็นคนโตรับราชการดีกว่า"⁵

คุณกอบแก้วยังบอกด้วยว่า "ตอนที่พี่จบการศึกษาจากคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใหม่ ๆ ก็ได้งานเป็นครูโรงเรียนราษฎร์อยู่พักหนึ่ง แต่ในที่สุดก็ต้องวิ่งเต้นสอบเข้ารับราชการให้ได้ ถึงแม้ว่าตอนนั้นการเป็นครูก็ไม่ใช่ว่าจะไม่ดีแต่เราก็ตื่นรนจะรับราชการให้ได้อยู่นั่นเอง จนได้ไปเป็นลูกจ้างชั่วคราวในฐานะนักข่าวอยู่ที่ข่าวพาณิชย์ เป็นหน่วยงานสังกัดราชการของกระทรวงพาณิชย์ ตอนแรกเราก็นึกจะตั้งหลักปักฐานอยู่ที่ข่าวพาณิชย์นี้เลย เพราะชอบมากไม่ว่าจะเป็นตัวงาน

⁴ สัมภาษณ์ ณรงค์ ไกรสอนทองศรี, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

⁵ สัมภาษณ์ คุณกอบแก้ว อินจนา, วันที่ 1 พฤศจิกายน 2535

เพื่อนร่วมงาน และหัวหน้า ซึ่งตอนนั้นมีสวาท เย็นสมุทร เป็นบรรณาธิการ เราก็ทำงานอยู่ตรงนั้นไปเรื่อยไม่คิดจะขยับขยายไปไหน จนอยู่มาวันหนึ่ง ก็มีประกาศของหน่วยงานออกมาว่า ต่อไปนี้จะเลิกระบบการจ้างชั่วคราวแล้ว จะรับแต่คนที่สามารถสอบผ่านบรรจุเข้าเป็นราชการได้เท่านั้น ก็เลยทำให้เราต้องกระตือรือร้นไปสมัครสอบรับราชการกับคนอื่นเขาบ้าง ก็ปรากฏว่า สอบได้ แต่ไม่ได้ไปบรรจุที่ข่าวพาณิชย์อย่างที่ตั้งใจไว้แต่แรก เพราะกลับได้ไปบรรจุอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์แทนก็มาทำงานกับกรมประชาสัมพันธ์ตั้งแต่นั้น"⁶

คุณกอบแก้ว บอกด้วยว่า "ตอนแรกก็มีเพื่อนฝูงที่เรียนจบไปด้วยกันไปทำงานกับหนังสือพิมพ์บ้างอะไรบ้าง เขาก็เคยมาชวนให้ลองไปดูเหมือนกัน แต่พอมองแล้วว่า แคตัวเขาเองยังเอาตัวไม่ค่อยรอด เพราะเห็นเปลี่ยนงานบ่อยเหลือเกิน เราก็ไม่อยากจะไปทำแล้วหนังสือพิมพ์"⁷

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพผู้สื่อข่าว ประจำศูนย์ข่าวกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านภูมิหลังทางสังคม ปรากฏว่า ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ทุกคนมีภูมิหลังมาจากอาชีพรับราชการ ซึ่งมีความจำเป็นต้องแสวงหาอาชีพภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งบางคนอาจจะสำเร็จแค่มัธยมปลายแล้วค่อยไปศึกษาต่อในสายอาชีพ ในขณะที่บางคนอาจจะสำเร็จการศึกษาจากระดับปริญญาตรีเลยแล้วจึงค่อยเข้าสู่อาชีพ

ผู้วิจัยคิดว่า ภูมิหลังของผู้สื่อข่าวกรมประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานของครอบครัวที่รับราชการ ซึ่งเกือบทุกคนขาดผู้ชี้แนะในการกำหนดทางเดินของอาชีพในอนาคต ดังนั้นจากภูมิหลังทางสังคมดังกล่าวจึงมีส่วนทำให้บุคคลต้องไขว่คว้าหาอาชีพ แต่ในขณะเดียวกันเนื่องจากสมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพรับราชการเกือบทั้งหมด ดังนั้นผู้สื่อข่าวเหล่านี้จึงมองภาพว่าตัวเองก็น่าจะรับราชการเหมือนสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

⁶สัมภาษณ์ คุณสมศักดิ์ สว่างเจริญ, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

⁷สัมภาษณ์ คุณกอบแก้ว อินจนา, วันที่ 1 พฤศจิกายน 2535

2. การศึกษา

คุณสมศักดิ์ บอกว่า ตอนแรกที่ผมผิดหวังจากการสอบเอ็นทรานซ์ เพราะว่าอยากจะเข้าเรียนคณะเศรษฐศาสตร์ ที่ธรรมศาสตร์ ปีแรก ผมก็ไปรับราชการเป็นเสมียนที่กรมประชาสัมพันธ์ พอตีแผนกอิสระสื่อมวลชนและการประชาสัมพันธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดโอกาสให้คนมีประสบการณ์มาสอบแข่งขันเข้าเรียนในวิชานี้ได้ ผมก็เห็นว่า น่าสนใจดีก็กะว่าจะไปสมัครสอบตั้งแต่ปีแรกที่เขาเปิด แต่ไม่ได้ไปเพราะหัวหน้าไม่อนุญาต แต่ในระหว่างที่ไม่ได้ไปสอบผมก็ลองมาเอ็นทรานซ์อยู่เรื่อย ก็เอ็นฯ แต่เศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ตลอด เพราะความที่อยากได้ปริญญาบัตรก็ไม่ติดชกที พอแผนกอิสระสื่อสารมวลชนฯ เปิดรับสมัครอีกผมก็ไป 10 คน แต่เขารับ 2 คนคือ โควต้าของทางราชการรับไว้สองคน ผมก็สอบได้เพราะเราทำงานใกล้ชิดกับเรื่องที่จะสอบอยู่แล้ว พอสอบได้ผมก็เรียนได้ด้วยก็จบภายใน 4 ปี แล้วได้เกียรติคุณด้วย เป็นคนแรกของข้าราชการกรมประชาสัมพันธ์ที่ได้มาเรียนที่นี่แล้วจบ ก่อนหน้านั้นไม่มีใครจบสักคน เราเรียนจบเพราะเราดัดแปลงเอาสิ่งที่เรียนมาประยุกต์เข้ากับงาน

ที่นี้พอเรียนจบแล้ว ผมก็อยากจะย้ายจากเสมียนมาอยู่ฝ่ายข่าว ตอนนั้นที่ศูนย์ข่าวนี้เขาเรียกแค่ฝ่ายข่าวเท่านั้น เพราะคิดว่า เราสามารถนำเอาความรู้ที่เรียนมา มาใช้กับงานตรงนี้ได้ ส่วนงานเสมียนอะไรนั้น มันไม่ได้ตรงกับสิ่งที่เราเรียนมาเลย ก็ย้ายด้วยการสอบ แต่ตอนมาบรรจุตำแหน่งที่เป็นวุฒิปริญญาเรากลับมีรายได้น้อยกว่าสมัยก่อนเสียอีก แต่ก็คิดว่าไม่เป็นไร เลือกทางนี้ดีกว่า”^๑

ทางด้านคุณกอบแก้ว ซึ่งจบการศึกษามาจากคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ทรรศนะว่า “พี่ว่าการศึกษาที่มีส่วนผลักดันคนเราให้เลือกประกอบอาชีพเช่นกัน อย่างพี่จบวารสารฯ มามันก็มีส่วนกำหนดเราอยู่กลาย ๆ แล้วว่า เราต้องมาประกอบอาชีพในแวดวงนี้จึงจะเจริญก้าวหน้า เพราะ

^๑ สัมภาษณ์ คุณปราโมช รัฐวินิจ, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

ตรงกับสิ่งที่เราเรียนมามากที่สุด ลองคิดดูถ้าหากเราจบวารสารฯ แต่ไปทำงาน
ธนาคารจะไปได้ดีแค่ไหน เราก็คงจะสู้คนที่เขาสำเร็จมาทางบริหารหรือบัญชีไม่
ได้แน่"⁹

ทางด้านคุณปราโมช รัฐวิจิตร ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรี แล้วจึงสมัครสอบเข้ารับราชการในตำแหน่ง
เจ้าหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ก่อน แต่พอเข้าไปทำงานได้สักพักหนึ่ง ทางศูนย์ข่าว
ภายในประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ก็เรียกตัวไปช่วยงานในฐานะผู้สื่อข่าว

คุณปราโมช เล่าให้ฟังว่า "ผมคิดว่าการที่ผมมีพื้นฐานจากการเรียนมาบ้าง
ก็ทำให้เรารู้เรื่องในสิ่งที่ทำงานเร็วขึ้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เราได้เปรียบคน
ที่ไม่ได้จบการศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์ หรือ วารสารศาสตร์นะ เพราะจริง ๆ
แล้ว ศาสตร์พวกนี้คนเราสามารถที่จะมาเรียนรู้หรือฝึกฝนจนได้ในภายหลัง แล้วอีก
อย่าง คนที่จบมาทางนี้ก็ไม่แน่ว่าจะทำงานเก่งกว่าคนที่ไม่ได้งานมาทางสายนี้โดยตรง
เพราะถ้าหากคุณจบมาตรงสายที่เรียนทำงานตรงสายจบอะไร รัฐศาสตร์ หรือ เศรษฐ-
ศาสตร์ แต่ทำการบ้านมาก เขาก็อาจจะทำงานได้ดีกว่าก็ได้ ผมคิดว่า การเรียนแต่
เฉพาะในห้องเรียนยังไม่พอหรอก"¹⁰

และในที่สุดคุณปราโมช ก็หวนกลับมาเรียนที่คณะนิเทศศาสตร์ ในสาขา
วิชาการสื่อสารมวลชนอีกครั้ง จนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท

ส่วนคุณณรงค์ ไกรสอนทองศรี บอกว่า "ตอนแรกไม่ได้จบมาทางด้าน
นิเทศศาสตร์โดยตรง แต่จบการช่าง พอหันมาทำงานกับศูนย์ข่าว ก็คิดว่าตัวเองน่าจะ
มาศึกษาต่อเพื่อจะได้มีพื้นฐานด้านสื่อมวลชนมากขึ้น ผมจึงไปสมัครเรียนจนจบที่คณะ
นิเทศศาสตร์ สถาบันวิทยาครูสวนสุนันทา"¹¹

⁹ สัมภาษณ์ คุณกอบแก้ว อินจนา, วันที่ 1 พฤศจิกายน 2535

¹⁰ สัมภาษณ์ คุณปราโมช รัฐวิจิตร, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

¹¹ สัมภาษณ์ คุณณรงค์ ไกรสอนทองศรี, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พบว่า ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ มักจะจบการศึกษาจากคณะวารสารศาสตร์หรือนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาสายอาชีพ พื้นฐานที่ตรงกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่ประกอบอาชีพนี้มาก่อนแล้ว

ที่เป็นเช่นนี้ อาจสืบเนื่องมาจากการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานของกรมประชาสัมพันธ์ จะระบุนุ้การศึกษาของข้าราชการกองข่าวไว้ล่วงหน้าเลยว่า ต้องสำเร็จการศึกษาจากคณะวารสารศาสตร์หรือคณะนิเทศศาสตร์เท่านั้น

เพราะฉะนั้น หากบุคคลใดที่ประสงค์จะเข้ามาทำงานกับกองข่าว กรมประชาสัมพันธ์ แต่หากจบการศึกษาเพียงมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือจบการศึกษาจากวิชาชีพสายอื่น บุคคลนั้นก็ต้องชวนขวายเป็นไปศึกษาต่อทางสายอาชีพสื่อสารมวลชน เพื่อให้เกิดการยอมรับจากองค์กร

3. บุคลิกภาพ

คุณกอบแก้ว บอกว่า "ถ้าไม่พูดถึงงานข่าวอย่างเดียว แต่พูดถึงงานราชการแล้วนี้ พี่ว่าบุคลิกภาพของพี่เหมาะกับงานราชการนะ เพราะพี่ค่อนข้างเป็นคนเรียบร้อย ๆ ไม่ค่อยจะเป็นผู้หญิงที่ชอบการแข่งขันมากนัก ชอบอะไรที่ไปของมันเรื่อย ๆ ง่าย ๆ ค่อยเป็นค่อยไป เราก็จะได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งของเราไปตามขั้นตอน"¹²

สำหรับคุณณรงค์ เล่าให้ฟังว่า "ตอนแรกที่ผมเข้ามาทำงาน ผมเข้ามาเป็นช่างอิเล็กทรอนิกส์นะ ยังไม่เป็นผู้สื่อข่าวเลย พอทำไปทำมาผมเห็นว่างานข่าวมันน่าจะสนุกกว่าได้มีโอกาสพบปะผู้คน ได้มีโอกาสรู้จักคนมาก ผมมันช่างพูดช่างคุยอยู่แล้ว ผมก็เลยขอย้ายด้วยการสอบนะ ขอสอบมาอยู่ศูนย์ข่าวในประเทศ ตอนแรกก็เป็นเจ้าหน้าที่บันทึกเสียงธรรมดา แต่ได้ติดตามนายกรัฐมนตรื ผมทำหน้าที่บันทึกเสียงนายกรัฐมนตรืถนอม กิตติขจร คนแรกเลย แล้วก็อยู่ในแวดวงข่าวมาตลอดตั้งแต่นั้น"¹³

¹²สัมภาษณ์ คุณกอบแก้ว อินจนา, วันที่ 1 พฤศจิกายน 2535

¹³สัมภาษณ์ คุณณรงค์ ไกรสอนทองศรี, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

ส่วนคุณปราโมช เล่าให้ฟังว่า "ตอนที่ผมเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตอนนั้นก็กำลังจะสอบเอ็นทรานซ์แล้ว ก็กำลังจะเลือกว่า ควรจะเอ็นทรานซ์คณะไหนดี ตอนแรกผมก็จะเลือกคณะรัฐศาสตร์ตามเพื่อน แต่พอตีครุณะแผนอกผมว่า ถ้าผมจะเลือกคณะรัฐศาสตร์ก็ได้ แต่ทางที่ดีคิดว่า เธอควรเลือกเรียนคณะนิเทศศาสตร์ดีกว่า เพราะเหมาะกับบุคลิกของเธอดี ตอนนั้นเราก็ไม่รู้หรอกนะว่าคณะนี้เขาเรียนอะไรกันบ้าง ตอนนั้นมันยังโนเนมอยู่เลย เราก็เชื่อที่ครุณะแนะนำมาตอนนั้น"¹⁴

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ถ้าเป็นผู้สื่อข่าวซึ่งเป็นสุภาพสตรีจะมองว่าการประกอบอาชีพรับราชการนั้นเหมาะสมกับเพศหญิง เนื่องจากเชื่อว่าเป็นงานที่เรียบง่าย นอกจากนี้การแข่งขันเพื่อชิงดีชิงเด่นภายในที่ทำงานยังอยู่ในปริมาณที่ต่ำกว่าการแข่งขันภายในที่ทำงานซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชน เนื่องจากงานราชการจะมีระบบระเบียบและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนในการให้คุณและให้โทษแก่ผู้ปฏิบัติงาน

ส่วนผู้สื่อข่าวที่เป็นบุรุษมักมองภาพรวมของอาชีพงานข่าวว่า เป็นงานที่ทำทลายความสามารถของเขา นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความเป็นคนช่างพูดช่างคุย และชอบพบปะผู้คน ประกอบด้วย

ผู้วิจัยคิดว่า สำหรับบุคลิกภาพของผู้สื่อข่าวกรมประชาสัมพันธ์นอกจากจะมีบุคลิกของความ เป็นคนราชการที่คอยปฏิบัติตามแต่คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเพียงประการเดียวแล้ว บุคลิกภาพในลักษณะอื่น ๆ เช่น ความเป็นคนช่างพูด ช่างคุย หรือ แสวงหาข่าว ก็มีลักษณะไม่ต่างกับนักข่าวซึ่งสังกัดหน่วยงานเอกชน

4. ค่านิยมเกี่ยวกับความมั่นคงในอาชีพ

คุณสมศักดิ์ พูดถึงการทำงานกับกรมประชาสัมพันธ์ว่า "ผมคิดว่างานราชการมั่นคงดี สมัยก่อนหมายถึง สมัยพ่อผม รัฐบาลทหารก็แนะนำพ่อผมว่าให้รับราชการเหมือนท่าน เพราะมั่นคงดี แต่พ่อผมค่อนข้างจะเกเรไม่ค่อยเชื่อ ก็เลยต้องกลายเป็นลูกจ้างใครต่อใครไปเรื่อย ก็ต้องเปลี่ยนงานบ่อย เดี่ยวต้องขึ้น

¹⁴สัมภาษณ์ คุณปราโมช รัฐวินิจ, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

เหนือล่องใต้ไม่อยู่กับที่ พ่อก็เลยขีด จำเอาคำพูดของปูมาบอกผมอีกทีหนึ่งว่า ให้รับราชการจะได้ไม่ลำบากเหมือนพ่อ ผมก็จำมาตั้งแต่นั้น"¹⁵

สำหรับคุณณรงค์ ไกรสอนทองศรี เล่าให้ฟังว่า "ผมคิดว่าทำงานยังไง เสียรับราชการก็ดีที่สุด โดยเฉพาอย่างยิ่ง การทำงานที่เป็นนักข่าวด้วยแล้ว ยิ่งดีกว่าไปเป็นนักหนังสือพิมพ์ อย่างคำพังเพยเขาว่า ต้องไล่แห้ง เป็นไหน ๆ เพราะงานราชการคุณสมารถทำไปได้จนเกษียณนั่นแหละ ไม่ต้องมานั่งห่วงกังวลว่าจะต้องออกก่อน เพราะองค์กรล้มเหมือนหนังสือพิมพ์ที่ชอบหายไปทีละฉบับสองฉบับ แล้วต้องวิ่งหางานกันใหม่ ถ้าหากคุณมีภาระทางครอบครัวด้วยแล้วยิ่งอาการหนักเลย ถ้าไปทำงานบริษัทเอกชน แล้วอยู่ ๆ วันดีคืนดีเกิดเขาอยากจะปลดคุณขึ้นมา เขาก็สามารถหาเรื่องมาปลดได้ ไม่เหมือนกับงานราชการเมื่อคุณสอบเข้ามา เขาก็ต้องสอบคุณออกไป มันมีขั้นตอนเยอะไม่ต้องห่วง ครอบครัวเราก็ค่อนข้างเบาใจกว่า"¹⁶

ส่วนคุณกอบแก้ว บอกว่า "พี่ว่าคนทุกคนแหละที่หวังจะมีอาชีพการงานที่มั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงด้วยแล้ว ความมั่นคงในอาชีพการงานหรือทุกเรื่อง ผู้หญิงจะต้องการตรงนี้มากกว่า คืออย่างน้อย ๆ มันก็ช่วยรับประกันให้กับเราได้ว่าในแต่ละเดือนเราจะมีรายได้ ไม่ใช่เราไม่มีอนาคตเสียเลย พี่ว่าผู้หญิงหางานนอกบ้านมากขึ้นก็เพื่อจะได้มีโอกาสช่วยเหลือครอบครัวช่วยสามีในเรื่องรายได้ แล้วอีกอย่างก็ทำให้เรามีคุณค่าขึ้นด้วย มันเป็นเรื่องที่เซยแล้วนะถ้าผู้หญิงจะนั่งอยู่กับบ้าน โดยเฉพาะคนมีการศึกษาแล้วงานราชการก็เหมาะกับผู้หญิง"¹⁷

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาประกอบอาชีพผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นองค์กรสื่อสารมวลชนภาครัฐ จึ่งประกอบ

¹⁵สัมภาษณ์ คุณสมศักดิ์ สว่างเจริญ, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

¹⁶สัมภาษณ์ คุณณรงค์ ไกรสอนทองศรี, วันที่ 23 ตุลาคม 2535

¹⁷สัมภาษณ์ คุณกอบแก้ว อินจนา, วันที่ 1 พฤศจิกายน 2535

ไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ

- ลักษณะขององค์กรมาเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพด้วย และดูเหมือนว่า ลักษณะขององค์กรที่เป็นหน่วยงานราชการจะเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากกว่าแรงจูงใจในอาชีพของการเป็นผู้สื่อข่าวจริง ๆ เสียอีก
- คำนิยามถึงความมั่นคงในอาชีพการงาน จากความรู้สึกที่ได้รับการปลุกฝังมาจากสังคมว่า การรับราชการย่อมจะช่วยรับประกันว่า บุคคลนั้นจะมีรายได้เป็นประจำในแต่ละเดือนอย่างแน่นอน ประกอบกับการยกเลิกหรือการเลิกจ้างงานปรากฏให้เห็นน้อยครั้ง ถ้าหากข้าราชการไม่ได้ทำผิดวินัยขั้นร้ายแรง ดังนั้นการทำงานกับทางหน่วยงานของราชการ จึงทำให้ข้าราชการอุ่นใจได้ในเรื่องนี้

- ความคิดเห็นของสมาชิกภายในครอบครัว มีอิทธิพลมากต่อการเลือกที่จะก้าวเข้ามาประกอบอาชีพ นอกจากนี้บางกรณีจะเห็นถึงการถ่ายทอดอาชีพทางสายเลือดจากบิดามารดาสู่ผู้เป็นบุตรในกรณีของคุณปราโมช

จากการวิจัยพบว่า ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ทุกคนต่างคำนึงถึงความมั่นคงในอาชีพแทบทั้งสิ้น นอกเหนือจากที่ผู้สื่อข่าวเหล่านี้จะแวดล้อมไปด้วยสมาชิกในครอบครัวที่ประกอบอาชีพรับราชการแล้ว

ผู้วิจัยเชื่อว่า เมื่อถึงคราวที่บุคคลจะต้องประกอบอาชีพก็ย่อมคำนึงถึงความมั่นคงในอาชีพเช่นเดียวกันทั้งนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีของสุภาพสตรี ยิ่งต้องการความมั่นคงในอาชีพมากกว่าสุภาพบุรุษเสียอีก แต่ในกรณีนี้ปรากฏว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนต่างมีความต้องการหลักประกันในอนาคตของหน้าที่การงานทั้งหมด อาจเป็นเพราะสถานการณ์แวดล้อมช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลจะเข้าสู่อาชีพนั้น การประกอบอาชีพรับราชการถูกสร้างภาพให้เป็นหน่วยงานที่มีความมั่นคงมากกว่าบริษัทเอกชนทั่วไป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพนักข่าวสังกัดหนังสือพิมพ์สยามรัฐ

จากการศึกษากรณีของนักข่าวซึ่งทำงานอยู่ในองค์กรเอกชน พบว่า มีปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาประกอบอาชีพนักข่าวดังนี้

1. ภูมิหลังทางสังคม

จากการเก็บข้อมูลครั้งนี้พบว่า คุณแสงไชย เค้าภูไทย ตัดสินใจเข้า

มาประกอบอาชีพนักข่าวตามพี่ชายซึ่งประกอบอาชีพนักข่าวมาก่อนแล้ว ทำให้คุณแสงไชย ซึ่งสนิทสนมกับพี่ชายคนเดียวที่เดินทางมาศึกษาและทำงานที่กรุงเทพฯ เช่นกันได้มี โอกาสทำความรู้จักและคลุกคลีกับงานข่าวมาก่อน ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องยากที่คุณแสงไชย จะก้าวเดินเข้ามาสู่อชีพนี้ ซึ่งเป็นอาชีพที่เขาใกล้ชิดมากที่สุด

คุณแสงไชย เล่าให้ฟังว่า "ความจริงแล้วไม่คิดมาก่อนว่าจะเข้ามา ทำงานในอาชีพนี้ เพียงแต่ว่า ผมมีพี่ชายคือคุณแสงไทย เค้าภูไทย (เจ้าของนาม ปากกา "นายเหลือกินเหลือใช้" คอลัมน์อีตอิกคอลัมน์หนึ่งในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ-ผู้ เขียน) ทำงานเป็นนักข่าวอยู่แล้ว ดังนั้นความที่มีส่วนได้คลุกคลีกับคนในแวดวงที่มี อาชีพเป็นนักข่าวอยู่เรื่อย ๆ นี้เอง ทำให้ผมคิดว่า อาชีพนี้คงจะสนุกดี เพราะตอนที่ ผมเข้ามากรุงเทพฯ ใหม่ ๆ ผมมีโอกาสดำเนินตามพี่ชายไปทำข่าวอยู่บ่อย ๆ ตอนนั้น คุณแสงไทยเป็นหัวหน้าข่าวกีฬาอยู่ที่ Nation ผมก็วิ่งตามข่าวไปสัมภาษณ์แหล่งข่าว กับเขาด้วย ผมก็สนุกดี ตอนนั้นเรายังเป็นวัยรุ่นอยู่ ก็เลยคิดว่า อาชีพนักข่าวก็คงจะ ไม่เลวได้ออกไปไหน ๆ ได้รู้จักคนอื่น ๆ มากหน้าหลายตา งานไม่อยู่หนึ่งกับที่ มันไม่ จ้าเจดี

แล้ววันหนึ่งพอผมจบการศึกษาจากรัฐศาสตร์ รามคำแหงแล้ว ความที่ ผมมีพี่ชายเป็นนักข่าวมีเพื่อนพี่ชายเป็นนักข่าว ตอนเย็น ๆ แต่ละวันพี่ชายกับเพื่อน พี่ชายก็มักจะมานั่งคุยสังสรรค์กันตอนเย็น ๆ เขาก็คุยกันเรื่องงานของพวกเขาไป ผมก็นั่งอยู่ด้วย วันหนึ่งเขาก็ชวนผมไปลองทำงานดู เพราะผมเองมักจะไปทานข้าว เทียงกับพี่ชายที่สำนักงานอยู่บ่อย ๆ ด้วย วันนั้นไม่รู้เป็นไงนึกสนุกก็ลองทำงานช่วย เขาคุบ้าง"¹⁵

คุณแสงไชย เคยเล่าให้ฟังด้วยว่า ครอบครัวของบุพการีประกอบอาชีพ รับเลื่อยไม้อยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี และมีแต่ตัวพี่ชายกับคุณแสงไชยเท่านั้นที่หันเหมา ประกอบอาชีพรับจ้าง เป็นพนักงานบริษัทหลังจากเข้ามาเรียนต่อที่กรุงเทพ ดังนั้น

¹⁵สัมภาษณ์ คุณแสงไชย เค้าภูไทย วันที่ 8 กันยายน 2535

จะเห็นได้ว่า สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวคุณแสงไชยจึงอยู่ในฐานะปานกลาง

ในขณะที่คุณนพพร บุญฤทธิ บอกว่า "ตอนนั้นเรียนจบ ม.8 จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จ ตอนนั้นเป็นยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองพอดี โรงเรียนอะไรก็ยังไม่เปิดสอนกัน เพราะต้องหลบภัยสงครามกันหมด โรงเรียนก็ไม่มีมากมายเหมือนตอนนี้ ผมก็ไม่รู้จะไปเรียนอะไรต่อ ประกอบกับทางบ้านผมเองก็เกิดขัดคอกันขึ้น ผมก็หนีออกจากบ้านเลยต้องหางานทำเลี้ยงตัวเอง เพราะไม่มีใครส่งเสียแล้วนี่ ที่แรกผมทำงานเป็นนักข่าวก็เพราะอยากจะหาสตางค์ใช้เป็นค่าครองชีพ ไม่ได้คิดอะไรมาก"¹⁹

อดีตบรรณาธิการนิตยสารชาวกรุง และบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์สยามรัฐ เล่าให้ฟังด้วยว่า "พ่อผมเป็นตำรวจชั้นเล็ก ๆ ตอนนั้นที่บ้านเผชิญเกิดปัญหากัน ช่วงนั้นครอบครัวทุกข์ยากมากเพราะเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ข้าวยากมากแวง เราก็เลยหนีออกจากบ้านดีกว่า ไปหากินเอาข้างหน้า"²⁰

จะเห็นได้ว่า สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวคุณนพพรในอดีตจึงอยู่ในลักษณะหาเช้ากินค่ำ เนื่องจากคุณนพพรจะต้องรับผิดชอบต่อชีวิตตัวเอง นับตั้งแต่หนีออกจากบ้านมาใช้ชีวิตโดยลำพัง

ส่วนคุณอัศศิริ ธรรมโชติ เล่าให้ฟังว่า "ครอบครัวบ้านพ่อแม่ของผมเป็นคนต่างจังหวัด เป็นชาวประมง อยู่ที่ประจวบคีรีขันธ์ ผมคิดว่า เป็นเพราะผมเรียนมากกว่าลูกชาวบ้านทั่วไปก็ได้ ทำให้อยากใช้ชีวิตที่เรียนมากกว่าจะไปเป็นชาวประมงเหมือนคนในครอบครัว"²¹

พื้นฐานของสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของคุณอัศศิริจึงอยู่ในฐานะ

¹⁹สัมภาษณ์ คุณนพพร บุญฤทธิ, วันที่ 1 ตุลาคม 2535

²⁰เรื่องเดียวกัน

²¹สัมภาษณ์ คุณอัศศิริ ธรรมโชติ, วันที่ 20 กันยายน 2535

ปานกลางค่อนข้างต่ำ

สำหรับคุณบรรยง อินทนา ให้สัมภาษณ์ว่า "ครอบครัวของผมทำสวนลื่นจี๋ที่สมุทรสงคราม ในครอบครัวของผมไม่มีใครสักคนเลยที่หันเหชีวิตหักมุมมาเป็นนักข่าวแบบผม ซึ่งตรงนี้ผมคิดว่าเป็นเพราะการศึกษาประกอบกับความช่างคิดและต้องการแสดงออกในสิ่งที่ผมคิดให้คนอื่นได้รู้²²"

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ภูมิหลังทางสังคมของนักข่าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สยามรัฐต่างมาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพส่วนตัวทั้งสิ้น จะยกเว้นแต่เพียงกรณีของคุณนพพรเท่านั้นที่บิดารับราชการ ทว่าคุณนพพรเกิดความขัดแย้งกับบุพการีจนถึงขนาดต้องหนีออกจากบ้าน จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณนพพรมองภาพของผู้ประกอบอาชีพรับราชการแตกต่างจากบุคคลที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ ดังเช่นผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์คนอื่น ๆ

ดังนั้นเมื่อนักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐจึงไม่ค่อยมีภาพของการรับราชการมาก่อนเลย เพราะฉะนั้นบุคคลเหล่านี้จึงไม่ติดยึดอยู่กับอาชีพรับราชการเพียงอย่างเดียว อาชีพอื่นก็ยังคงเปิดโอกาสให้กับเขาด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้นักข่าวบางคนที่มีสมาชิกภายในครอบครัวเป็นนักข่าวอยู่ในองค์กรสื่อสารมวลชนภาคเอกชนอยู่แล้ว ก็มักจะถูกดึงเข้ามาในอาชีพนี้เช่นเดียวกัน

2. การศึกษา

ถ้านักข่าวมีโอกาสได้เรียนมาทางด้านวารสารศาสตร์ หรือนิเทศศาสตร์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีส่วนผลักดันให้นักข่าวนั้นก้าวเข้ามาประกอบอาชีพในแวดวงงานข่าวเช่นเดียวกัน

แต่กระนั้นในการศึกษาวิจัยคราวนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า การศึกษาจะไม่มีผลต่อการเข้ามาประกอบอาชีพนักข่าว ทั้งนี้เพราะบุคคลทุกคนย่อมจะต้องผ่านการศึกษามาระดับหนึ่งก่อนที่จะตัดสินใจเบนเข็มมาประกอบอาชีพ

ดังนั้นการศึกษาในที่นี้จึงหมายถึงว่า หากบุคคลใดจบการศึกษาทางด้าน

²² สัมภาษณ์ คุณบรรยง อินทนา, วันที่ 9 กันยายน 2535

นิเทศศาสตร์ หรือวารสารศาสตร์มาโดยตรง บุคคลนั้นก็ยังมีโอกาสเข้ามาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับงานข่าวมากกว่าบุคคลอื่นที่ไม่ได้สำเร็จมาจากสาขาวิชานี้โดยตรง

สำหรับคุณอัศศิริ เล่าให้ฟังว่า ตอนผมเรียนที่นิเทศฯ จุฬา จำได้ว่า มีโอกาสได้ไปฝึกงานตอนใกล้จะจบที่หนังสือพิมพ์ หรือสำนักพิมพ์อะไรแห่งหนึ่งนี้แหละ เราก็มีโอกาสได้ลองวิชาที่เรียนมาไปในตัว เขาก็ให้เราทำข่าว เราก็เขียนข่าวตามตำราเลย พื้นฐานมันมีอะไรบ้างเราก็ใส่ลงไป ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ผมก็พยายามเขียนข่าวให้ครบถ้วน ก็คิดว่า มันถูก เพราะเราเรียนมาอย่างนี้ แต่พอมาอยู่ที่สยามรัฐจริง ๆ เราจึงรู้ว่ามันไม่จำเป็นต้องใส่ตัวแปรให้มันครบถ้วนหรอก แต่ต้องพยายามทำให้มันน่าสนใจ คือ เขียนให้น่าสนใจไว้ก่อน องค์กรประกอบอื่น ๆ ไม่มีครบไม่ต้องสนใจมาก คุณชลอ อยู่เย็น หัวหน้าข่าวการเมืองสมัยนั้น เขาก็สอนผมอย่างนี้"²³

คุณบรรยง อินทนา บอกว่า "ผมคิดว่าสิ่งที่ผมได้จากการเรียนในมหาวิทยาลัย ผมก็เอามาใช้ได้ส่วนหนึ่ง แต่ไม่ใช่ทั้งหมดที่เราสามารถนำมาใช้ได้ เพราะจริง ๆ แล้วการเขียนข่าวมันก็จะมีลูกเล่นเฉพาะตัวของคนเขียนที่ไม่เหมือนกัน คืออย่างที่ว่า ผมอ่านหนังสือพิมพ์มาตลอด รู้จักกับหนังสือพิมพ์มาตั้งแต่เป็นนักเรียน เพราะชอบอ่าน สิ่งที่ผมได้มาจากการอ่านนี้เองที่ผมรับมาปรับให้เข้ากับงานเขียนในสไลด์ของผมเอง"²⁴

ส่วนคุณนพพร บุญฤทธิ์ เล่าให้ฟังว่า "ผมเรียนเขียนข่าวมาจากรุ่นพี่ เพราะตอนนั้นยังไม่มีโรงเรียนสอนทางด้านนี้อย่างจริงจังเหมือนสมัยนี้ ผมเรียนจากรุ่นพี่ที่ทำงานอยู่แล้วแต่ไม่ได้หมายความว่า เขาจะมาบอกมาสอนเราตรง ๆ นะ พอเราเขียนข่าวอะไรก็ใช้วิธีนำมาเปรียบเทียบกับงานของพี่ ๆ เขาเขียนเป็นยังไงมาเปรียบเทียบกับดูว่าแล้วเราเขียนเป็นยังไงอ่านได้พอรู้เรื่องแล้วหรือยัง บางครั้ง มรว.

²³สัมภาษณ์ คุณอัศศิริ ธรรมโชติ วันที่ 20 กันยายน 2535

²⁴สัมภาษณ์ คุณบรรยง อินทนา วันที่ 9 กันยายน 2535

คึกฤทธิ์ ยังช่วยแนะนำผมด้วย สมัยที่ผมมาทำงานกับท่านแล้ว แต่การสอนหรือการถ่ายทอดวิชาของท่านต่อพวกเรา ท่านจะใช้เวลาตอนอาหารเที่ยงนั่งกินข้าวกันไปในห้องบรรณาธิการ แล้วท่านก็สอนเราบ้าง คุยให้เราฟังเรื่องนั้นเรื่องนี้บ้าง เกเร็ดเล็กเกเร็ดน้อย ท่านไม่สอนเราตรง ๆ แต่เราต้องจับใจความให้ได้เอง ก็จะรู้ว่าท่านพยายามจะบอกจะสอนอะไรแก่เรา"²⁵

ส่วนคุณแสงไชย เล่าให้ฟังว่า "ผมคิดว่าพื้นฐานทางด้านรัฐศาสตร์ ที่สามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับงานของผมได้ในตอนนี้รู้สึกจะเป็นวิชาพื้นฐานที่ก็ช่วยเป็นฐานความรู้ในงานข่าวสายเศรษฐกิจที่ผมรับผิดชอบอยู่นะ แต่สำหรับการเขียนข่าวจริง ๆ ผมได้มาจากพี่ชาย เขาก็จะสอนเราว่า ควรเขียนข่าวอย่างไร เราลงทะเลเขียนเรียนคือ วิชาเศรษฐศาสตร์จุลภาค กับมหภาค นี่แหละ ผมว่าวิชานี้แต่มีอยู่คำหนึ่งที่ผมติดใจมากคือ เขียนอะไรก็ได้ให้เรื่องมันง่าย ๆ เข้าใจได้อย่างรวดเร็ว เราต้องสามารถเขียนเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายให้ได้ ต้องเขียนให้คนที่ไม่รู้เขาอ่านแล้วรู้ คัพท์แสงหรือที่เขาบอก 4W 1H อะไรนั้นก็ไม่ใช่เป็นหรอก ขอให้อ่านแล้วรู้เรื่อง และคนอ่านเขาสนใจติดตามก็พอแล้ว ผมคิดว่าตรงที่เราต้องมาเขียนข่าวจริง ๆ แล้วจะรู้ว่าวิชาอะไรที่เขาสอนกันเป็นหลักการใช้ไม่ได้หรอกกับชีวิตจริง ถ้าจะใช้ได้ก็ส่วนหนึ่งเท่านั้น ให้นักวิชาการอะไรมานั่งเขียนข่าว ผมก็เชื่อว่าเขาทำไม่ได้ดีหรอก เพราะยึดติดอยู่กับวิชาการมันไม่ใช่ชีวิตจริง ผมว่าการฝึกฝนเขียนบ่อย ๆ จะช่วยเราพัฒนางานเขียนขึ้นมาเอง ผมจำได้ว่า ช่วงแรกที่ผมเขียน ผมพิมพ์ช้าแล้วช้าอีกอยู่นั้นแหละสิบกกว่าเที่ยว กว่ารุ่นพี่จะบอกว่า เอ้อ...ใช้ได้"²⁶

จากการวิจัยพบว่า บุคคลที่จะเข้ามาทำงานเป็นนักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ไม่จำเป็นต้องจบการศึกษามาจากสายวิชาชีพสื่อสารมวลชนโดยตรง เพียงแต่ให้จบการศึกษาในสาขาไหนมาก็ได้ในระดับปริญญาตรีเท่านั้น

เพราะฉะนั้น ปัจจัยในเรื่องของการศึกษาแทบจะเป็นเหตุผลประการ

²⁵ สัมภาษณ์ คุณนพพร บุญยฤทธิ์, วันที่ 1 ตุลาคม 2535

²⁶ สัมภาษณ์ คุณแสงไชย เค้าภูไทย, วันที่ 8 กันยายน 2535

ท้าย ๆ ของการคัดบุคคลเข้ามาเป็นนักข่าวของสยามรัฐ

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากว่า นักข่าวผู้นั้นสำเร็จการศึกษามาตรงตามสายวิชาชีพ ก็จะทำให้ให้นักข่าวผู้นั้นมีโอกาสเรียนรู้งานได้เร็วกว่าคนอื่น

3. บุคลิกภาพและความสามารถส่วนบุคคล

คุณนพพร บุญยฤทธิ เล่าให้ฟังว่า "ในสมัยก่อนใครที่เขียนหนังสือพอมือมีอยู่บ้างก็มักจะเข้ามาสู่วงการนี้ได้ง่าย เพราะมันเป็นงานที่ไม่ต้องมีการเขียนใบสมัคร อาศัยความรู้จักกัน ถูกอภัยอาศัยกันดี และมีประสบการณ์มาก่อนก็มักจะมมีโอกาสที่ดีกว่าคนอื่นในการเข้ามาทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์"^{๒๗}

ส่วนคุณอัศศิริ ธรรมโชติ ให้สัมภาษณ์ว่า "ผมเป็นคนชอบเขียนหนังสือก็เลยคิดว่าถ้าจะทำงานก็คงไม่พ้นงานที่เกี่ยวข้องกับการเขียน เพราะมันเป็นสิ่งที่ทำให้ผมได้แสดงออกทางความคิด ผมว่ามันเป็นสิ่งที่เข้ากันได้กับนิสัยและความถนัดของผม ผมคิดว่า งานหนังสือพิมพ์เป็นงานที่แปลกดี เราสามารถนั่งอยู่ตรงไหนก็ได้แล้วเขียนหนังสือออกมาสักชิ้นหนึ่ง แต่คนอ่านของเราจะมีอยู่ทั่วประเทศ ถ้าสังเกตดี ๆ ก็จะรู้ได้จากบทความของผมว่า ผมกำลังคิดอะไรอยู่กับเรื่องที่ผมเขียน"^{๒๘}

ทางด้านคุณบรรจง อินทนา บอกว่า "ผมว่าที่ผมเลือกมาเป็นนักหนังสือพิมพ์ ทั้ง ๆ ที่สื่ออื่น ๆ ก็มีไม่ว่าจะเป็น สื่อวิทยุ หรือโทรทัศน์ ตอนนั้น ผมว่าน่าจะเป็นเพราะบุคลิกภาพของผมเอง ผมเป็นคนชอบเขียนหนังสือ แล้วหนังสือพิมพ์มันก็เป็นงานข่าวที่เราสามารถใช้คำตรง ๆ ได้ ภาษาง่าย ๆ ไม่ต้องสวยหรูเหมือนงานโฆษณา ซึ่งผมคิดว่าผมทำตรงนั้นไม่เป็น แต่ผมเขียนข่าวเป็นเพราะผมชอบอ่านหนังสือพิมพ์มาตั้งแต่เป็นนักเรียน

อันที่จริงผมกับหนังสือพิมพ์สยามรัฐนั้นคุ้นเคยกันมาตั้งแต่ผมเป็นนิสิตอยู่ที่

^{๒๗}สัมภาษณ์ คุณนพพร บุญยฤทธิ วันที่ 1 ตุลาคม 2535

^{๒๘}สัมภาษณ์ คุณอัศศิริ ธรรมโชติ, วันที่ 20 กันยายน 2535

จุฬาฯ ซึ่งความจริงไม่ใช่เป็นการมาฝึกงานแต่มาเที่ยว เพราะผมรู้จักกับคุณพรชัย วรรณรงค์ (ปัจจุบันเป็นบรรณาธิการบริหารของสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์-ผู้เขียน) มาก่อน คุณพรชัยเห็นผมเขียนหนังสือได้ก็ชวนให้มาช่วยทำงานที่สยามรัฐ ผมก็เริ่มเข้าไปลองทำสารคดี ตอนนั้นผมก็เริ่มเขียนหนังสือที่มันได้สตาจ์บ้าง นอกจากการเขียนส่งงานกับอาจารย์ในชั้นเรียน"²⁴

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การที่นักข่าวเป็นคนที่ชอบลุยงานโดยไม่ย่อท้อ ประกอบกับมีความสามารถในการเขียน มักจะเป็นสะพานเชื่อมที่สำคัญที่จะทำให้บุคคลนั้นก้าวเข้าสู่อาชีพนักข่าวได้เร็วขึ้น

ทั้งนี้เพราะความสามารถในด้านการเขียนหนังสือทุกลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นข่าว บทความ, สารคดี, รายงาน และเรื่องสั้น ต่างเป็นงานที่มีความจำเป็น ต้องอาศัยพื้นฐานทางด้านการเขียนเป็นทุนเดิมทั้งสิ้น

ผู้วิจัยเองก็คิดว่า ความสามารถในการเรื่องของการเขียนนี้มีความสำคัญมากต่อนักข่าวที่ต้องทำงานอยู่กับองค์กรสื่อสารมวลชนที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์

4. ได้รับการชักชวนให้มาทำงานจากผู้ที่อยู่ในวงการมาก่อน

คุณนพพร เล่าให้ฟังว่า "ผมรู้จักกับคุณอุปถัมภ์ ภูวนา และคุณประสิทธิ์ ศรีสมวงศ์ ตอนนั้นพวกเขาทำงานหนังสือพิมพ์อยู่ก่อนแล้ว ชักชวนให้ผมเข้ามาทำงาน เพราะตอนนั้นผมกำลังตกงานอยู่พอดี ก็อยากหารายได้ด้วย ผมก็เข้ามาทำงานเป็นนักข่าวตามคำชวนเสียเลย คิดว่าไหน ๆ ก็ไหน ๆ แล้ว ลองเข้ามาทำดูมันก็ไม่น่าเสียหายอะไร"²⁵

สำหรับคุณอัศศิริ บอกว่า "ตอนแรกจะมาเพื่อนผมเขาก็ชวนให้มาทำหนังสืออะไรไปก่อน แต่ความที่เราเคยเขียนหนังสือส่งไปให้สยามรัฐ ตั้งแต่เป็นนักศึกษาอยู่ที่จุฬาฯ ทำให้ผมได้มีโอกาสรู้จักกับคุณชโล อยู่เย็น ซึ่งเป็นหัวหน้าข่าวหน้า 1

²⁴ สัมภาษณ์ คุณบรรจง อินทนา, วันที่ 9 กันยายน 2535

²⁵ สัมภาษณ์ คุณนพพร บุญยฤทธิ, วันที่ 1 ตุลาคม 2535

อยู่ที่สยามรัฐ ท่านก็ชวนให้มาทำงานด้วย ผมก็มาเป็นลูกน้องท่านเขียนข่าวการเมืองหาข่าวเอง ท่านก็พยายามสอนไปในขณะที่ทำงานไปด้วย ท่านก็เปิดโอกาสให้ผมเขียนบทความเรื่องสั้นไปด้วย ท่านคงมองเห็นว่าผมมีแววในการเขียนบทความมากกว่า ก็เลยให้เราไปเขียนบทความ, สารคดี หรือเรื่องสั้น ไปเลยตอนนั้น มีชาวกรุง (นิตยสารในเครือสยามรัฐ-ผู้เขียน) ผมก็ส่งเรื่องให้ชาวกรุงด้วย^{๓๑}

ส่วนคุณบรรยง เล่าให้ฟังว่า "ผมรู้จักกับคุณพรชัย วิจารณ์รงค์ ซึ่งก็เป็นอาจารย์พิเศษสอนอยู่ภาควิชาการหนังสือพิมพ์มาก่อน และในขณะเดียวกันคุณพรชัยแกก็เป็นคนที่ทำงานให้กับหนังสือพิมพ์สยามรัฐด้วย แกก็เลยชวนให้ผมมาทำงาน เพราะตอนนั้นคุณพรชัยกำลังมองหาคนที่จะมาเขียนสารคดีให้กับหนังสือที่แกรับผิดชอบอยู่พอดี ตอนนั้นผมยังเรียนไม่จบตีหรวด ก็เริ่มทำงานที่มันได้สตางค์ พอจบมาจริง ๆ คุณพรชัยก็ฝากให้เข้าทำงานกับสยามรัฐเลย^{๓๒}

ปัจจัยข้อนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าสู่วงการข่าว โดยเฉพาะกับองค์กรสื่อสารมวลชนที่มีเอกชนเป็นเจ้าของกิจการ ทั้งนี้เพราะการทำงานกับหน่วยงานเอกชนจำเป็นต้องอาศัยความเชื่อถือโดยส่วนตัวของบุคคลเป็นหลักประกันการรับบุคคลใหม่เข้าทำงาน ซึ่งตรงนี้จะแตกต่างจากหน่วยงานภาครัฐราชการที่จะรับสมาชิกใหม่อย่างเป็นระบบและมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนตายตัว ในขณะที่ถ้าเป็นหน่วยงานของเอกชน การฝากฝังบุคคลใดเข้าทำงานมักจะเป็นวิธีการที่นำมาใช้กันมากกว่า

ดังนั้นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้ามาประกอบอาชีพนักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และทฤษฎีไม่ได้กล่าวไว้ ได้แก่

- ภูมิหลังทางสังคม อาทิ การถ่ายทอดอาชีพทางสายเลือด เช่นในกรณีของคุณแสงไชย ที่ได้รับอิทธิพลในการเลือกอาชีพมาจากพี่ชายซึ่งทำงานเป็นนักข่าวมาก่อน

^{๓๑} สัมภาษณ์ คุณอัศศิริ ธรรมโชติ, วันที่ 20 กันยายน 2535

^{๓๒} สัมภาษณ์ คุณบรรยง อินทนา, วันที่ 9 กันยายน 2535

- การได้รับการชักชวนให้เข้ามาประกอบอาชีพจากผู้ทำงานอยู่ในแวดวงนี้มาก่อน จะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนต่างบอกเล่าเรื่องราวประวัติชีวิตการทำงานไว้เหมือนกันว่า การที่พวกเขามีโอกาสได้รู้จักคนในวงการมาก่อน ข้อเท็จจริงนี้เองที่กลายมาเป็นสะพานข้ามให้พวกเขาเข้ามาประกอบอาชีพนี้ได้ง่ายกว่าลักษณะการเข้าสู่อาชีพในทางอื่น ๆ

ดังนั้นจากการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจเลือกมาประกอบอาชีพนักข่าวของสมาชิกทั้งสององค์กร จะเห็นว่า มีตัวแปรบางประการที่ทำให้บุคคลนั้นเลือกมาประกอบอาชีพเป็นนักข่าวต่างองค์กรกัน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านภูมิหลังทางสังคม จะเห็นได้ว่า ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์มักจะได้รับอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกองค์กรที่ตัวเองจะประกอบอาชีพมาจากสมาชิกภายในครอบครัว ในขณะที่นักข่าวของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ภูมิหลังทางด้านนี้น้อยคนจะปรากฏให้เห็น ทั้งนี้เพราะส่วนใหญ่เข้ามาประกอบอาชีพเนื่องจากได้รับการชักชวนจากตัวแทนทางอาชีพมากกว่าจะเป็นสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้เพราะนักข่าวของสยามรัฐน้อยคนมากที่ภูมิหลังของครอบครัวประกอบอาชีพนักข่าวมาก่อนแล้ว

ในกรณีที่เป็นปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพ จะเห็นได้ว่า ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ คิดว่า เขามีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการรับราชการ หรือไม่ก็มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับอาชีพนักข่าวเพราะเป็นคนช่างพูด และชอบพบปะผู้คนซึ่งต่างจากนักข่าวของสยามรัฐที่มีบุคลิกภาพตรงกันคือความสามารถทางด้านกาเขียน ดังนั้นจึงคิดว่า ตัวเขาน่าจะเหมาะสมกับการทำงานให้กับสื่อหนังสือพิมพ์

ส่วนปัจจัยทางการศึกษา พบว่า ผู้สื่อข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ ส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานการศึกษาในสายงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น นิเทศศาสตร์ และวารสารศาสตร์ ดังนั้นเมื่อเข้ามาประกอบอาชีพใกล้เคียงกับวิชาการที่ได้เรียนรู้มา เสริมด้วยประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานจึงต่างจากกรณีของนักข่าวสยามรัฐที่ส่วนหนึ่งไม่ได้สำเร็จการศึกษามาทางสายอาชีพนี้โดยตรงแต่อาศัยการเรียนรู้งานจากประสบการณ์ผ่านตัวแทนทางอาชีพเป็นเข้าหลอมในการทำงาน